

POSITION PAPER

Rondetafelgesprek WRR rapport Geld en Schuld

Kernboodschap Nederlandse Vereniging van Banken

Verankering maatschappelijke rol bank

Een bank is geen gewoon bedrijf. Vanwege onze nutsfunctie in het betalingsverkeer, onze rol als financier van consumenten en bedrijven. En omdat we een grote rol kunnen en willen spelen bij grote maatschappelijke uitdagingen als de transitie naar een duurzame economie of het bijdragen aan oplossingen voor de schuldenproblematiek. Banken voelen hierdoor een bijzondere verantwoordelijkheid en zetten zich daarom in om brede groepen stakeholders te betrekken bij het beleid van de bank. Iedere bank kiest hier voor een manier die past bij het eigen profiel.

Diversiteit

Banken onderschrijven het belang dat de WRR hecht aan diversiteit binnen de financiële sector. Daarbij is het goed om te beseffen dat regulering van banken in de afgelopen jaren weliswaar veiliger maar ook eenvormiger heeft gemaakt. Om te kunnen voldoen aan alle wet en regelgeving zien banken zich vaak genoodzaakt om een bepaalde richting op te bewegen en is er minder ruimte om een andere koers te kiezen. Daarbij zien banken op deelmarkten weldegelijk concurrentie en diversiteit. Zo daalt het aandeel van banken op de hypotheekmarkt gestaag en worden ze op de markt van het betalingsverkeer uitgedaagd door veel nieuwe en innovatieve spelers.

De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) heeft met interesse kennisgenomen van het rapport *Geld en Schuld* van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR). Het rapport geeft een goed overzicht van de ontwikkelingen in het bankenlandschap in historisch perspectief en presenteert een brede analyse van de voor- en nadelen van ons geldstelsel.

Een goede geldvoorziening is van groot maatschappelijk belang. Vanwege de verregaande internationale verwevenheid van ons geldsysteem in een monetaire unie is een eenzijdige herziening van ons financieel-monetair systeem volgens de WRR niet aan de orde. Graag richten wij ons in deze reactie dan ook met name op de door de WRR geadresseerde balans tussen de publieke en private dimensie. Het geldsysteem en diversiteit in de sector komen in het tweede en derde gedeelte aan de orde.

1. Stabiele, Dienstbare en Betrouwbare banken

Een bank is gelet op de dienstverlening voor particuliere en zakelijke klanten geen gewoon bedrijf. Vanwege het maatschappelijk belang en de systeemverantwoordelijkheid van banken, is het van essentieel belang dat zij een evenwichtige en gebalanceerde koers varen. Die koers moet rekenschap geven van de belangen van alle stakeholders. De Nederlandse bankensector wil midden in de samenleving staan. Sinds 2010 zijn er veel initiatieven op sectorniveau en op het niveau van individuele banken geweest. Zo is de Code Banken sinds 2010 van kracht en in 2015 heeft de sector zijn maatschappelijk commitment verbreed met het pakket Toekomstgericht Bankieren, bestaande uit een nieuwe Code Banken, een Maatschappelijk Statuut en gedragsregels verbonden aan de bankierseed.

Terecht wijst de WRR er op dat banken zich bewust moeten zijn van hun omgeving en de maatschappelijke ontwikkelingen mee moeten laten wegen in hun bedrijfsvoering. Banken dienen onder meer het publieke belang van betrouwbaar en veilig betalingsverkeer. Het

publieke karakter van dit belang gaat hiermee hand in hand met een private uitvoering ervan. Daarbij draagt wet- en regelgeving bij aan een goede borging van publieke belangen.

De WRR doet de aanbeveling om de publieke dimensie van banken te verankeren. Bij het borgen van de verankering in de samenleving kiezen banken voor een manier die past bij het profiel van de bank. Het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid vindt plaats op velerlei onderwerpen. De aanpak van schuldenproblematiek, financiële educatie, duurzaamheid en aandacht voor mensenrechten zijn slechts een aantal onderwerpen die de diversiteit van het maatschappelijk engagement van banken markeren.

Banken doen individueel en op sectorniveau steeds meer als het gaat om het structureel betrekken van een brede groep stakeholders uit de samenleving. Zo gebruiken banken al enkele jaren stakeholderconsultaties om te bepalen wat voor hen de materiele thema's zijn in het kader van duurzaamheidsbeleid. Dit gebeurt in de vorm van enquêtes, stakeholderbijeenkomsten of een combinatie daarvan. Verschillende stakeholdergroepen zoals grotere en kleinere bedrijven, consumenten, maatschappelijke organisaties en wetenschappers worden op die manier periodiek actief opgezocht.

Op het niveau van de sector organiseren we sinds 2018 halfjaarlijks het Maatschappelijk Forum waar bankbestuurders in gesprek gaan met klanten en vertegenwoordigende organisaties over brede maatschappelijke thema's zoals "veilig ouder worden" en "jongeren en geld". Uit deze Fora kunnen weer nieuwe (maatschappelijke) initiatieven voortkomen. Ook maken individuele banken vaak gebruik van klantenpanels en ledenraden om te spreken over de dienstverlening en bijvoorbeeld de strategie rond duurzaamheid van de bank en het testen van mogelijke nieuwe producten. De hierboven beschreven ontwikkeling is een dynamisch proces waarbij het de verantwoordelijkheid is van iedere bank om op passende wijze het maatschappelijk draagvlak te betrekken bij het beleid van de bank. De sector staat hierbij open voor voorstellen die bijdragen aan het vergroten van het maatschappelijk draagvlak.

2. Private geldschepping

In het huidige geldstelsel zijn kredietverlening en geldschepping nauw verbonden. De WRR ziet in de beoordeling van kredietaanvragen en de wettelijke eisen rond kredietverlening en balansbeheer natuurlijke 'remmen' op geldschepping. Kredietverlening is allereerst afhankelijk van de vraag naar krediet. De regelgeving omtrent prudente kredietverlening (met name aan consumenten) is afgelopen jaren aangescherpt en beperkt nadrukkelijk de mate waarin geld beschikbaar kan worden gesteld aan economische activiteiten.

Op het terrein van mkb-kredietverlening valt op dat bedrijven meer eigen vermogen aanhouden en de afgelopen jaren terughoudend zijn geweest met het vragen naar krediet.

De WRR benadrukt in haar analyse de internationaal gezien hoge bruto private schulden, die ons inziens niet los zijn te zien van de beleidsmatige inrichting van de huizenmarkt en de pensioenmarkt (de typisch Nederlandse 'lange balansen'). Tegelijkertijd zien we in de ontwikkeling van deze lange balansen een trendmatige verandering: op de woningmarkt als gevolg van stevige beperkingen van de fiscale behandeling van de eigen woningschuld en aanscherping van leennormen alsmede in de pensioenmarkt door beperking van het 'tweede pijler' pensioen. Sinds 2013 is het totale hypotheekvolume stabiel en het uitstaand bancaire hypotheekvolume is al jaren dalende. Daarnaast is het aanbod op bijvoorbeeld de hypotheekmarkt verbreed; bijna de helft van de nieuwe hypotheeklen wordt niet door banken afgesloten.

3. Diversiteit in het bankenlandschap

In het Nederlandse bankenlandschap kan meer concurrentie ontstaan als gevolg van technologische innovatie en internationalisering. De WRR stelt dat consolidatie binnen het bankenlandschap heeft geresulteerd in een afname van de diversiteit. Wij herkennen de trend van consolidatie en zien deze deels als een gevolg van toenemende regulering. Daarnaast constateren wij dat banken ook mede als gevolg van regulering eenvormiger zijn geworden. Wij onderschrijven het belang van diversiteit in de sector en vinden dat de diversiteit in het financieel systeem vanuit het perspectief van deelmarkten, ofwel de gebruikers van de financiële dienst, moet worden gezien. Zo zien we veel toetreders op de hypotheekmarkt. Bij bedrijfsleningen zien we een groei van alternatieve aanbieders en zijn er meer buitenlandse partijen actief in Nederland. En op het terrein van betalen neemt het aanbod en de intrede van nieuwe, grote spelers snel toe.

Wij onderschrijven het belang van diversiteit in de sector. In dat kader adviseert de WRR het kabinet om een publiek verankerd alternatief voor betalen en sparen, zoals een betaalbank, te faciliteren. Wij zien uit naar een onderzoek voor zo'n publieke depositobank en zijn benieuwd hoe zo'n bank er in de praktijk uit komt te zien. Het is daarbij overigens wel goed om te benadrukken dat sparen binnen het huidige depositogarantiestelsel voor consumenten veilig is, zoals het Centraal Planbureau onlangs schreef in de risicorapportage Financiële Markten 2019. Spaartegoeden tot 100.000 euro worden door het DGS gegarandeerd.

Contactinformatie

Nederlandse Vereniging van Banken
Jim Verhoef
Adviseur Public Affairs
I www.nvb.nl